List 6.

NOVICE

Tečaj XLVIX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 11. februvarija 1891.

Obseg: Nova vrsta ivanovega grozdjiča. — Kmetovalci, odprite oči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Nova vrsta ivanovega grozdjiča.

Iz najboljših vrst ivanovega grozdjiča (ribeza) je verzajska (Versailler Johannisbeersorte). Maurer jo priporoča v svoji izvrstni knjigi o jagodnatem sadji takole: Verzajsko ivanovo grozdjiče je s Francoskega doma, koder je zaradi velikosti plodov in njih dobrega okusa zelo v čislih. Grozdji so dolgi in gosti (glej podobo 1.), jagode velike, temnorudeče, prozorne, okus mil in prijeten. To grozdjiče zori konci meseca junija in v pričetku julija. Verzajsko ivanovo grozdje je iz semena vzgojil francoski vrtnar Bertin. Veščaki stavijo to vrsto, ki je razen črešnjevega ivanovega grozdjiča največa, nad najboljše debelojagodnate vrste in jo zato po vsej pravici priporočajo za vsak vrt, bodisi velik ali majhen.

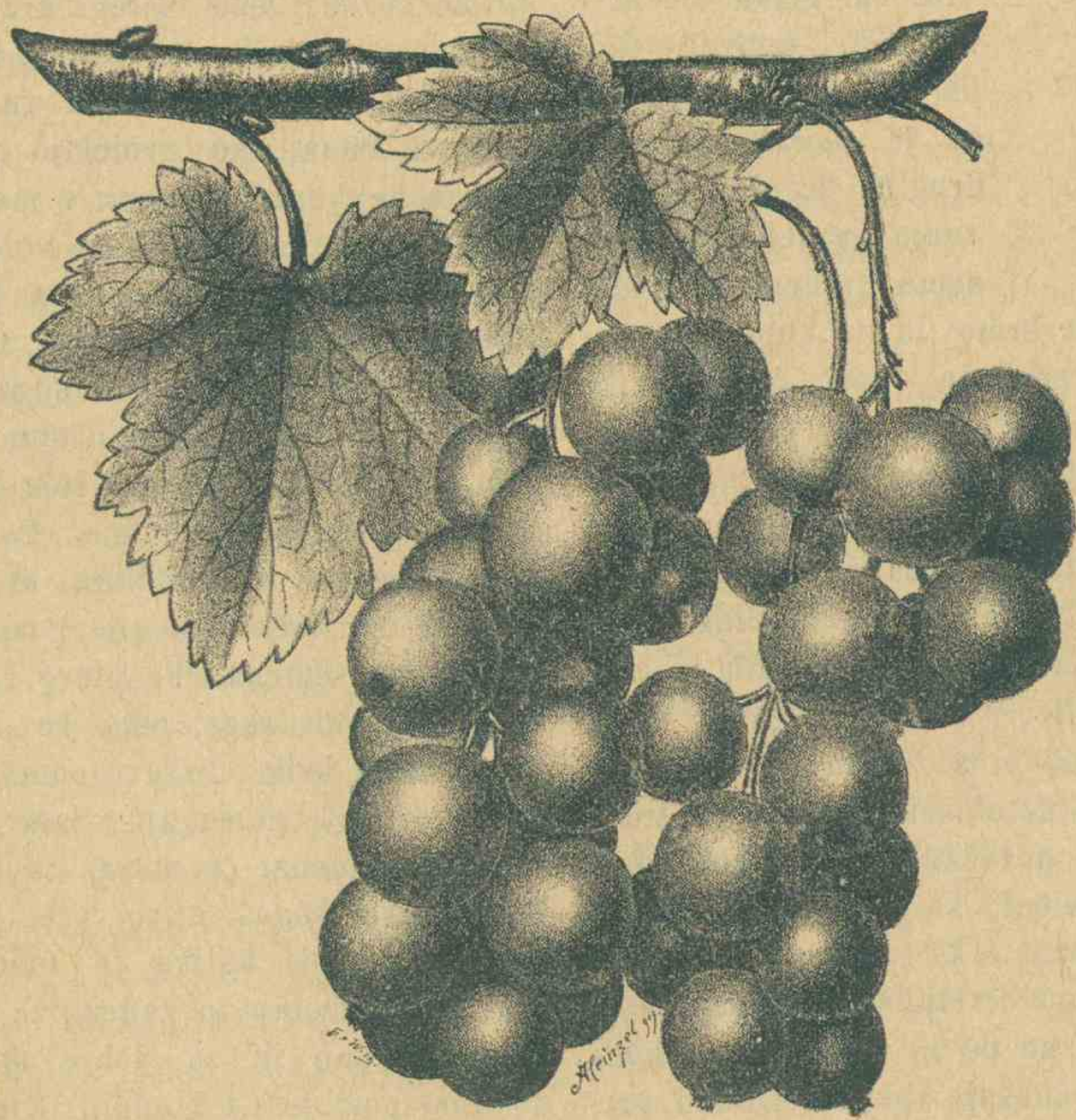

Podoba 1.

Po naših vrtih je ribeza zelo veliko, a večina njegovih grmov, vsaj kolikor smo jih mi imeli priliko videti, ni na čast njih oskrbnikom, kar prihaja nekoliko od slabega oskrbovanja, pa nič manj od slabih vrst, katere sade. Priporočamo toraj tudi mi vsem onim, katerim je ljubo to sadje, da si o priliki, kadar hočejo saditi nove ribezne grme, omislijo to vrsto, ker smo prepričani, da se ne bodo kesali. Mladih rastlin imenovanega grozdjiča je dobiti v vsaki veči vrtnarski trgovini, na pr. pri W. Klenertu v Gradci.

Kmetovalci, odprite oči!

Kmalu bo izginil sneg in kmetovalec bode pričel iz novega svoje trudapolno delo na polji. Kakor bo sejal, tako bode tudi žel. Ako je toraj dobra žetev zavisna ne le od Boga, ampak tudi od kmetovalca samega, važno in imenitno je zanj, da uže setev tako opravi, da se sme nadejati dobre žetve. Ob mnogih prilikah smo poudarjali, da je kmetovalec izgubljen, ako se zanaša na tujo pomoć, a si sam ne pomaga. Kako naj si pa pomaga? Oj koliko je takih prilik! Kdor ne pozna nobene take prilike, prebere naj ta članek in spoznal bode vsaj eno.

Odkar se je žito toliko ucenilo, da ga ni vredno našemu kmetovalcu pridelovati za prodej, od tedaj je ostala živinska reja edini pripomoček ki mu

obeta vsaj nekaj dobička. Kdor pa redi živino, imeti mora krme. Najvažnejša krma po slovenskih deželah je poleg travniškega sena, vsakakor detelja. A tudi pridelovanje važne te rastline peša pri nas, in sicer po krivdi kmetovalcev samih. Predenica se širi po slovenskih pokrajinah tako zelo, da so morali po nekaterih krajih uže opustiti deteljno setev, po drugod jim pa krati tako pridelek, da ga ne dobivajo niti polovico toliko, kolikor bi morali. Pa še nekaj. Samo Kranjska je izvaža a deteljnega semena vsako leto po več nego za en milijon goldinarjev vrednosti, danes ga pa ne izvaža niti za sto tisoč ne. Pred leti so v Ljubljani s tem semenom tržili na debelo mnogi trgovci, danes trgujejo še trije. Kolika izguba da je to za deželo, zlasti za kmetovalce, to si more vsak misliti. Da se je pa kupčija z deteljnim semenom tako močno unesla, prihaja od tod, ker je kranjsko deteljno seme izgubilo zbok primešanega predeničnega semena svoje dobro ime Kranjsko deteljno seme ki je bilo na izvrstnem glasu ne le v Avstriji, temveč tudi na Nemškem, umakniti se je moralo semenu drugih dežel, katere znajo pridelovati čisto seme. Predenica uničuje toraj pridelovanje detelje za krmo in za kupčijo z deteljnim semenom. To zaprečiti in zopet popraviti je dolžnost naših kmetovalcev. A kako?

Podoba 2.

Podoba 3.

Najprej moramo poznati svojstva predenice, katero pa imenujejo po nekaterih krajih tudi predenec, kužno travo, žido ali prevrženo deteljo. Latinski jo zovejo učenjaki „cuscuta trifolii". Predenica je rastlina zajedalka, to je rastlina, ki živi ob soku druzih rastlin. Predenica živi ob soku detelje, v katero poganja svoje kerenine ter ji pije sok. V podobi 2. risana je predenica kakor jo sploh nahajamo po deteljiščih in tudi po travnikih, podoba 3. pa kaže povečani predenični cvet. Drobni in lični cvet predenični, ki je podoben majhni beli kroglici, gotovo vsak pozna. Iz tega cveta nastane seme, ki je sicer zelo podobno deteljnemu semenu, a je znatno manjše. To seme širi se po njivi, z gnojem hodi na druge njive, ptiči ga prenašajo itd., in od tod prihaja hitro razširjevanje predenice. Ker pa naši gospodarji škodo, ki jim jo dela predenica, še le tedaj zapazijo, ko je že njiva, oziroma detelja gosto s predenico zaraščena, in jo prično zatirati, kadar je začela cvesti ali je pa uže odcvela, zato ni čudno, če vse delo opravljajo zastonj. Če hočemo toraj predenico uspešno zatirati, moramo jo uže v njenem začetku pričeti pokončevati, in sicer predno cvete.

Imamo mnogo sredstev zoper predenico, a vsa ta sredstva služijo le tedaj, kadar je na njivi še malo predenice; če je pa njiva preveč opleveljena, je najbolje, deteljo podorati in v novič posejati.

Ker pa na naša deteljišča predenico največ s semenom zasevamo, zato slovenske gospodarje opozarjamo naj sejejo izključno tako deteljno seme, o katerem so prepričani, da ni v njem predeničnega semena. Ako je tako deteljišče, na katerem še ni zaplojena predenica, priporočamo deteljno seme tam pridelovati, vendar ni gotovo, da se kaj predeničnega semena s sosednih njiv ne primeša. Edini pripomoček, da zatremo predenico, je setev čistega semena.

Kdor se nadeje pomoči od deželne postave, ki ukazuje zatiranje predenice; kdor misli, da bodo kmetovalci zatrli predenico na njivi, ta se vara. Ako bodo pa vsi kmetovalci dosledno sejali tako seme, v katesem ni prav nič predeničnega semena, odkrižali se bodemo prav kmalu nadležnega in na vso moč škodljivega plevela. Dokler pa pojde po starem najprej, toliko časa ne bode predenica ne le prenehala, temveč še množila in širila se bode. Preiskava, katero je zvršila c. kr. pregledovalna postaja na Dunaji, pokazala je, da ima 1 k/g primerno še precej čistega kranjskega deteljnega semena 1050 predeničnih zrn v sebi, slabša po več in sicer do 2000 zrn. Tako seme pa tudi naši kmetovalci sejejo. toraj ni čuda, ako pridelajo namestu detelje predenico. Kadar pa kupijo semena v mestu, kupijo pa ravno takega. S svojimi očmi smo videli, ko je kupil ljubljanski trgovec dve vreči deteljnega semena, katero je pregledala uže imenovana postaja ter spoznala, da ima vsak k/g nad 1000 zrn predeničnega semena. Tako seme prodajajo naši trgovci na drobno, kmetovalci ga pa kupujejo, ker mislijo, da so Bog ve kaj prihranili, ker so kupili k/g za 5 kr. ceneje. Pa še huje se godi! K nekemu trgovcu v Ljubljani, ki kupčuje z deteljnim semenom na debelo, hodijo gospodarji kupovat pleve od deteljnega semena. Te pleve rabijo za seme. Potem pa na njivi ni druzega, nego čez in čez predenica. In zdaj pa nastane krik: Država pomagaj, dežela pomagaj, kmetijska družba pomagaj! Sam si pomagaj! Kupi si poštenega semena, če moraš tudi po 10 kr. draže plačati k/g, in imel bodeš njivo brez predenice, in ker je tako seme tudi bolj kalivo in rastno, potreboval ga bodeš tudi manj. Dobro in zanesljivo seme je pa le tisto, ki je pregledano in za dobro spoznano od c. kr. pregledovalne postaje na Dunaji. Kje pa je dobiti takega semena? Na Kranjskem ga ne prodaja nihče na drobno, in drugje na Slovenskem tudi ne vem, kdo. Ker je kranjska kmetijska družba dolžna v takih slučajih pomagati in posredovati, zato je ukrenila naročiti na Du-

naji pregledanega semena in ga oddajati kmetovalcem kolikor mogoče ceno.

Pravega francoskega semena lucerne ali nemške detelje k/g bode ude c. kr. kmetijske družbe stal 75 kr., najboljšega semena rdeče ali štajarske detelje k/g 64 kr.

Zavoja ali vreče ni posebe plačati. Družba bode pošiljala seme po povzetji ali ga pa oddajala proti gotovemu plačilu v pisarni svoji. Družba bode priskrbovala tega semena od letos nadalje samo udom.

Ker bode družba naročila le toliko semena, kolikor ga bodo gospodarji naročili pri njej, naj se oglasi vsak, ki tega semena želi, uže sedaj, koliko ga rabi, in naj pošlje ob enem polovico zneska za aro. Naslov je: C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 16. Z ozirom na odgovor na 9. vprašanje v zadnjem listu vprašam: Na kakšen način je dajati po zimi čebelam vode? (J. W. v H. na Gorenjskem.)

Odgovor: Čebelam se daje po zimi pijače lahko na več načinov, in sicer: Z vodo napojena goba se vtakne med satovje in, če je vreme ugodno, tudi v žrelca prazen sat se napolni z vodo; stekleničica, napolnjena z vodo in dobro zamašena z gobo, obesi se poveznena v panj in iz nje potem počasi kaplje voda.

Vprašanje 17. Imam prav dobro, 7 let staro kravo katera med molzenjem silno brca. To razvado ima pa šele kaki dve leti, poprej je bila prav pohlevna. Ali je kaka pomoč zoper to razvado? (J. S. v Ch. na Bavarskem.)

Odgovor: Kravi se zabrani brcanje med molžo s tem le jako priprostim sredstvom: Pred molžo se ji dvigne in v kolenu vpogne ena sprednja noga, ter čez koleno potem tako natakne kak obroč (tudi jermen ali vrv), da ne more noge raztegniti. Navadno imajo lesen in s cunjo povit obroč, ki je tako velik, da ravno gre čez koleno. Vsled tega stoji potem krava le na treh nogah in ni v stanu, z drugo zadnjo nogo brcati. Ako se to sredstvo nekaj tednov rabi, opusti krava svojo razvado. Da je pa krava pričela šele pozneje brcati, prihaja od tod, ker je bila kedaj na vimenu bolna in jo je molženje bolelo, ali je pa oseba, ki je molzla, ž njo grdo ravnala. Pravijo, da krava tudi opusti brcanje, ako se ji dene med molžo na križ kaka mokra ruta. Skusite, saj to nič ne stane, morda pomaga.

Vprašanje 18. V drugi številki „Novic" pišete, da bodo za Dolenjsko in Notranjsko le jednobarvni biki licencevani. Ali je potem za te kraje švicko pleme izključeno? (J. V. v Str. na Notranjskem.)

Odgovor: Švicko pleme je jednobarveno, zatoraj primerno za Dolenjsko in Notranjsko. Kmetijska družba se bode najbolj ozirala na Graupündenski rod, ki je svetlosiva vrsta od švicke govedi. Ta barva zlasti prija laškim kupcem in je enaka barvi muricedolske vrste, katere se sedaj največ nahaja po Dolenjskem in Notranjskem.

Vprašanje 19. Uže v preteklem letu so bila vprašanja zaradi priprave za kuhanje žganja. Dobro bi bilo razjasniti, iz katere kovine se dado narediti najlaže, najboljše in najcenejše cevi za prekapanje. Bakreno je težavno narediti, svinčene res lahko vsak sam zavije, a utegnejo biti zdravju škodljive, ker destilovana voda vzame svinčeni okis na se. Rad bi tudi vedel, kako se dado čistiti zavite cevi, ker tudi pri nas v Dalmaciji narejamo izvrstno žganje, a za vsakim kotlom dobro osnažimo cevi, kar je zelo potrebno. (A. B. v D. Dalmaciji.)

Odgovor: Najboljše cevi za hladilnik so bakrene, seveda tudi najdraže. Zaviti jih pa i tako more le kotlar. Tudi svinčene cevi, ki so od znotraj pocinjene, so dobre, razen tega pa tudi zelo po ceni in jih res lahko sami zavijete. Pa tudi nepocinjene svinčene cevi se dado porabiti, ker nevarnost, da bi se delal med prekapanjam škodljivi svinčeni hidrat (ne okis), je majhena. Ako pa cevi, predno jih rabite, napolnite z rastopino od žveplenokislega natrona, naredi se po ceveh skorja od svinčenega sulfata, ki je nerazstopljiva. Zavite cevi se dado čistiti, ako se skozi nje toliko časa voda pretaka, da je vsa nesnaga opravljena. Ako treba, vlije se tudi vroče vode v cevi ter nekaj časa v njih pusti.

Vprašanje 20. Tod je v navadi le cinasta, po 10 litrov držeča posoda, kadar pretakajo in merijo vino. Obrabi se pa hitro, in tudi jo je zelo težko imeti čisto. Katera kovina je v ta namen najboljša? (A. B. v D.)

Odgovor: Odgovoriti moramo, da baker. Izvrstno bi pa tudi služila posoda od železne pločevine in dobro emajlovana, kakeršno danes izvrstno izdelujejo. Seveda take oblike posod, kakeršne jih vi rabite, nimajo nikoder v zalogi, moral bi jih posebe naročiti. Mi pa menimo, da je za vaše namene najboljša posoda od hrastovega lesa, kakeršno rabijo po Goriškem, v Vipavski dolini, na Krasu itd. Taka posoda se da dobro čistiti in prav oskrbovana trpi mnogo desetletij.

Vprašanje 21. Iz Italije prinašajo k nam neizrečeno velike nadzemeljske kolarabe, ki tehtajo tudi po več ko eno kilo ena. Ali bi se dale tudi na Primorskem vzrejati take kolarabe? (A. B. v D.)

Odgovor: Vzgoja takih velikih kolarab je zavisna od prave vrste in ravnave. Ako doboste semena dotičnih kolarab in njih sadike vsadite na dobro sprsteninsko zemljo, ki ima staro gnojno moč v sebi, ter potem zemljo pridno rahljate, ne hranite vode ter jej dodevate še kaj gnojila: prepričani smete biti, da tudi v Primorji vzgojite take kolarabe.

Vprašanje 22. Pri katerem sodarji bi lahko naročil vinske posode od dobre hrastovine? (A. B. v D.)

*

Odgovor: Sedaj nam ni znan naslov nobenega takega sodarja, pač pa upamo, da se bode vsled Vašega vprašanja kedo pri nas zglasil, in radovoljno Vam potem prijavimo njegov naslov.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

210.

Ruščuk. Po železnici do Varne.

Pri Ruščuku smo. „Tu se moram razgledati," omenil sem poleg stoječemu Božidaru. „Vele, da je Ruščuk najvažnejše trgovsko mesto na bolgarskej Donavi. Vlak oddrči še le ob devetih, toraj imam dosta časa."

„Da, tudi mene zanima ogledati od blizu, kako se razvija ta najnovejši narod evropski, in naši rodni bratje."

Izkrcavši one potnike, kateri so ostali v Ruščuku, potegnil je nas parobrod malo dalje, kjer stoji kolodvor. Tu nam mitničar v sivej opravi, kakoršna je bitni znak bolgarski, pregleda torbe, pa nas pusti, da se sprehajamo po kolodvoru do devete ure. Ker nas Mayer opozarja, da se na železniških postajah do Varne, razen vode in ovočja, ne dobiva ničesar, zato se je treba preskrbeti s hrano. Stopili smo s Francozinjo v bifet. Za kos kruha in sira, pa nekoliko narezkov salame je zahteval trgovec dva franka. Da se je to Francozinji zdelo predrago, podala mu je vendar dva srbska dinarja, katera je na parobodu morala vzeti za dva franka. Ali trgovec moli roko in hoče imeti še dvajset santimov. „Kaj?" zarohni ona. „Po vsem svetu je frank, frank, ako vi nečete drugače, pa imate nazaj svojo robo" in vrže mu jo na plošček. Ker midva nisva marala za salame, kupila sva od drugega Bolgara nekakih kolačev.

„Kako to," poprašal sem mladega Bolgara, ki je pod verando nosil na sebi celo skladalnico knjig in novin na prodajo, „da srbski dinar nima tu popolne veljave?"

„Srbi", odgovori mi smejoč se lokavo, „pobijajo naše leve, a mi njihove dinare!"

„E da bi vas koklja brcnila!" Čemu se prepirajo jednokrvni bratje! Naj pazijo, da se jim od teh razporov ne izleže kako novo Kosovo!

Kupivši od njega vsak svoje novine za zabavo po potu do Varne, o katerej Mayer veli tole: „Die Bahn (Strecke) bis Varna bietet nichts Anziehendes," hiteli smo navkreber v sam Ruščuk. Ima vojarne, utrdbe, 29 džamij, 2 bolgarski, 1 grško, i katoliško cerkev, 4 bolgarske in 1 katoliško šolo, 2 bukvarni, 1 bolgarske novine, deset konzulatov, in mnogo evropskih prodajalnic in tvornic. Na posebnem glasu so zlatarske tvornice, v katerih izdelujejo razen lišp od srebra in zlata; potem lončarske, v katerih izdelujejo črno posodje s srebrnimi okraski opisano. Duš ima Ruščuk do 26.000, polovico Turkov, čez 9000 kristjanov. in 1200 Judov.

Glavna ulica, ki vodi od kolodvora do gostilne Isla Hane, ima enonadstropne hiše ob obeh straneh, nekatere so zidane, nekatere lesene. Pri tleh so navadno prodajalnice. Po ulici leži hud prah, ki ti napravlja bolečine v očeh, tako da mnogi tudi oslepe. Bolgari, pravi velikani, vozijo vodo v sodih z Donave za kuho in perilo. Šli smo v gostilno Isla Hane, katero je neki Srb s Pančeve prav evropski uredil, da si prašno grlo operemo z limonado. Sedli smo na velikem vrtu nasproti častnikom bolgarske vojne, kateri so kavo pili. To so skoro sami Rusi, ker domačinov še ni. Tudi oprava jim je ruska. Govore mej seboj zgolj ruski. Pri drugej mizi so sedeli Bolgari. Poslušali smo napeto, ali skoro jih nismo razumeli. To so bili vzhodni Bolgari, kateri se tudi sami težko porazumejo s svojimi zahodnimi brati, kateri stanujejo bližje Srbske.

Kmalu nam strežnik Srb prinese limonade. Take pijače pa še ne. Da se vsi francoski slastičarji zjedinijo, ne napravijo ti tako sladkorezkega in kaj vem kakošnega hladila. Čim več piješ te pijače, tem več je želiš. Okrepljeni smo se spustili proti Donavi, in prišli smo na cesto, ali šetališče, kakor tu vele, od koder je videk na Rumunsko, zlasti na trgovsko mesto Gjurgjevo, v kateri bi lahko skočil, da imaš orjaške noge. Ta cesta je jamasta z zanikarnimi robinjami, ali akacijami, kakor napečno velimo, obsajena. No nič ne de, šetališče je radi vidika. Ker Ruščuk stoji visoko nad Donavo, in ni zavarovan z nikakoršnim gorjem od severne strani, zato mu je podnebje zelo spremenljivo. Malo ima vedrih in mirnih dnij v etu; vedno ga škropi dež. Ko smo se nagledali te lepote, spustili smo se mej kvakanjem krokarjev, kateri tu mesto golobov hiše oživljajo, k Donavi. Od tu se leze zopet po gričastem svetu na vzhodno stran, koder so se raztresle turške, a dalje po jarku tudi judovske kolibe. Turki, veliki ljudje, krepkih mišic, leže pred prodajalnicami. Ker nas je prah preveč ščegetal, nismo šli gledat lepih vrtov zunaj mesta, katere hvalijo potopisci, temveč smo jo brzo mahali nazaj proti železnici. S potom smo videli puste prostore, podrtine, kupe raznih rečij in smetij. Ker je bilo še dosta časa, začeli smo hoditi po kolodvoru. Ko smo se nahodili, sedli smo v kupé prvega razreda. Kupé kakor dunajski, prostoren, priročen, čist, z elastičnimi sedali, da ti ni treba boljšega želeti. Naposled smo oddrdrali; vozili smo malo počasnejše kakor na italijanskih železnicah, a dosta hitrejše kakor na avstroogerskih s kondukterjem Bolgarom, ki govori tudi še nemški in francoski. Francozinja se je stisnila v kot in jela mižati,

Božidar se je odmaknil daleč na drugo stran, a jaz sem sedel pri oknu in gledal okolico. Vele, da je to zoprna okolica, ali meni ni, saj je bolgarska! Res so hiše male, ali meni se zde zanimive radi posebne bolgarske stavbe. Zemlja je, dokler oko nese, valovita, dobro obdelana, njive se vrste z gozdiči, livadami in pašniki, po katerih se pasejo čede. Pred leti se je tu košatila nepregledna hraščina, katero pa so Turki posekali in v Carjigrad zvozili za gradnjo brodov. V štiridesetih letih, ako Bog dade, hočejo se posekani prostori zopet zarasti s sadunosnim dreviem. Bolgarska sela so prav taka, kakoršna so do Ruščuka, in nehote odvračaš oči od pomilovanja.

Na postaji Šejtandžiku so vreli potniki v malo hišo, tudi mi smo stopili za njimi z radovednosti. Grizli so in se davili nad bifteki. Mi smo hoteli boljše jesti, zato smo kupili od nemške strežnice pečeno pišče, sira, kruha in steklenico šomlavca, kolikor gre na tri osebe; dali smo za vse vkup pet frankov. Potem smo hiteli koj nazaj v kupé, ker stražar je že držal zvonec, da pozvoni na odhod. Razgrnili smo novine pa začeli mej smehom in vsakovrstnimi šalami srečno zobati ono mrvico hrane, in jo zalivati iz skupne steklenice. Midva z Božidarom sva se obrisala ob novine, Francozinja pa ob krilo, kakor naše kmetice.

Čim bolje smo se bližali Varni, tem živejše je Francozinja, ki je že več potov tu se vozila, pripovedovala o divoti Bosfora in o množini brodov v Carjemgradu. V misel pa je vzela tudi strahote ob vkrcavanju na parobrod v Varni. Kmalu smo obstali na lepem kolodvoru, a Varne še nismo ugledali.

(Dalje prihodnjič.)

Kratkočasno berilo.

Iz kmetov v mesto.

(Slika iz življenja naših dni.)

(Konec.)

Cenko je res šel nekoliko korakov naprej; — v njegovem osrčji vrelo je, kot stopljena ruda v žarečem plavežu. Pa, — skušnjava je bila preveč velika. Se bom že na kaki način izvil iz kleš, saj je viditi dober človek, djal je sam pri sebi, vrne se nazaj, stopi v „šnopsarijo“, in se hoče vsesti k stranski mizici. Tajni redar ga vabi naj sede k njemu. „Nisem nič kaj pri denarjih“, odvrne plašno Cenček. Ali vohunasti in zviti redar mu prilizljeno odvrne: „E, kaj to! — danes je moj rojstni dan, nenavadno židane volje sem, le brez skrbi ga pij; vse plačam jaz.“ Cenček si ni dal veliko prigovarjati, kozarec za kozarcom prekucne, redar pa mu lukavo nalija. Sicer mu je bilo s pričetka nekako tesno pri srcu, pa bolj ko je pil, bolj je zginjevala otožnost. „Vi ste pa vendar le blaga duša,“ pravi Cenko svojemu navideznemu prijatelju, „pa tudi zali človek, kakor jih ima mesto malo enacih.“ Redar se skrivaj tiho namuzne, potem pa lokavo pravi: „E, Cenko! kaj jaz; — no, pa če ti prav pritrdim, kar praviš, smem pa zraven rečti, da tudi ti se smeš ponašati kot eden najlepših fantov na dalječ okrog. Mislim, da marsikateri deklici si že zblodil možgane, in da sploh moraš imeti pri ženskah ogromno srečo.“ — „Da!“ odvrne Cenko ponosno, „res je tako! Marsikatero sem že speljal na led! V ogenj bi šle za me; — vse storijo za me! — — —“

In preden je pretekla ura, dosegel je tajni redar svoj namen. Cenko vjel se je, in svojo ljubico — izdal.

V.

Naslednje jutro pride redar z poklicom za Jerico, da mora nemudoma na policijo. Prestrašila se je in obledela, a kmalo se zopet osrčila in sledila redarju. Da je izdana, se ji še sanjalo ne bilo, ker jej je Cenko vedno zatrjeval, da zna molčati, kakor grob. Pa, — revica je preveč vrjela in svojemu zapeljivcu zaupala. Dana je bila v zapor in pričela se z njo stroga preiskava.

Opoldan je Cenček, ki je bil prespal to, kar so prejšnji večer govorile njegove pijane usta, skrivaj pričakoval Jerice pri vodnjaku. Pa, — ni je bilo. Ko hoče togoten odhajati, češ: danes me pa bo zopet pustila stradati, stopi k njemu čvrsti redar, — zdajci se mu pridruži še drugi, in odpeljeta tudi njega v zapor. —

Preiskava je bila kmalo dokončana! —

VI.

„Juter bo glavna obravnava“, reče necega večera jetničar Cenkotu; „juter se bosta tedaj z ljubico zopet vidila iz lica v lice, in postavljena si eden druzemu nasprot.“ Cenko kakor od gada pičen šine kvišku, in zakriči. „No! — le umiri se!“ reče hladnokrvno jetničar; — „Jerica je bila dozdaj poštena, v preiskavi je tudi povedala vse po pravici in resnici; več ko dve leti ječe ji bo javaljne prisojeno. To pa je gotovo, da se juter z ljubico zopet vidita.“ — Strašansko razburjenega jetničar zapusti. Jetniki v sosednih zaporih slišali so ga celo noč divjati in besniti po njegovi ječi; — prot jutru je vse vtihnilo. —

Ko ob določeni uri pride jetničar po Cenkota, da bi ga odvedel pred sodbo, najde ga — mrtvega; — na jermenu svojih hlač bil se je obesil. — So ga li gnale v žalostni samomor obupnost, huda vest ali pa strah, nasprot postavljen biti zapeljani deklici, katero je pahnil v toliko sramoto in ječo, kdo ve?

Ljudje pa, ki so Cenkota dobro poznali, djali in govorili so: „Sodnike je prehitil; — če bi bil še kaj časa živil, prišel bi bil tako kot tako gotovo na vislice za katere je bi že zdaj zrel, kakor mehka hruška. Bog bodi milostljiv njegovi grešni duši!“ — L.

Deželni odbor.

V seji dne 31. januvarija t. l. bavil se je deželni odbor z razvrtitvijo učiteljskih služb v plačilne vrste po določilih zakona z dne 29. novembra 1890. l., dež.

zak. št. 23. Dotični sklepi prijavili so se deželnemu šolskemu svetu v primerno končno rešitev.

Nadaljevalna gradnja Bogenšperške ceste po sklepu deželnega zbora v zadnjem zasedanji izročila se je gospodu Antonu Koprivnikarju, posestniku v Litiji.

Deželni odbor je za svoja zastopnika v okrajnem cestnem odboru Zatiškega skladovnega okraja imenoval g. Jakoba Lukana, okrožnega zdravnika v Št. Vidu in g. Janeza Bartola, hišnega posestnika in občinskega svetovalca v Višnjigori.

Članom c. kr. okrajnega šolskega sveta za politični okraj Radovljiški mesto odstopivšega vojaškega duhovnika v p. g. Fr. Čarmana, ki se je preselil v Haasberg na Notranjsko, imenovan je bil g. Benjamin Schuller, posestnik in občinski svetovalec v Kropi.

Deželni odbor je pritrdil, da se napravi pri šoli v Leskovci na Dolenjskem jedna vsporednica.

Njegovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo je z najvišjim odločilom z dne 8. januvarija t. l. potrdilo sklep deželnega zbora kranjskega, da je za l. 1891. v delno pokritje nedostatka pri normalno šolskem zakladu pobirati deset-odstotno deželno priklado na polni predpis vseh direktnih davkov z vsemi državnimi dokladami vred.

Razpisana so pri zgradbi deželnega gledališča v Ljubljani mizarska, ključarska, steklarska in pleskarska dela. Natančneji pogoji zvedo se pri deželnem stavbinskem uradu v Ljubljani, pismene ponudbe pa je deželnemu odboru predložiti vsaj do 23. februvarija t. l.

Deželni odbor dovolil je dalje na podstavi zakona z dne 11. maja 1888, dež. zak. št, 14 (§ 79 občinskega reda kranjskega) pobiranje priklad sledečim občinam:

Hrenovice, v davčni občini Rakulek 15 % na neposredne davke za občinske potrebščine in 8 % za stvarne šolske potrebščine, skupaj 23 %.

Koče, v kočevskem sodnem okraji, 18 % na neposredne davke za dovažanje gramoza na cesto Reka-Gotenica.

Sv. Ana pri Tržiču na neposrednji davek 10 % za občinske in šolske potrebščine, 49 % za zgradbo župnijskega dvorca v Tržiču.

Sv. Katarina pri Tržiču na neposrednji davek 10 % za občinske in šolske potrebščine, 49 % za zgradbo župnijskega dvorca v Tržiču.

Horjul na neposrednji davek 10 % za občinske potrebščine in 10 % za razširjenje šole.

Godovič na neposrednji davek 10 % za občinske in 8 % za šolske potrebščine.

Bohinjska Bistrica na neposrednji davek 18 % za občinske in šolske potrebščine.

Novomesto na neposrednji davek 25 % za občinske potrebščine.

Šmartno v sodnem okraji kamniškem na neposrednji davek 5 % za občinske potrebščine in 32 % za šolsko zgradbo.

Hrušovka v sodnem okraji kamniškem na neposrednji davek 2 % za občinske potrebščine, 10 % za ubožni zaklad in 32 % za šolsko zgradbo.

Mengeš na neposrednji davek 10 % za občinske in stvarne šolske potrebščine in 15 % za šolsko zgradbo.

Dovsko na neposrednji davek v davčnih občinah Kleče in Podgora 8 % za občinske potrebščine na 25 % za zgradbo šole v Dolu; v davčnih občinah Dovsko, Peteline, Vinje in Snožet 8 % za občinske potrebščine in 12 % za popravo županijskega dvorca pri sv. Heleni.

Metlika na neposrednji davek 25 % za zgradbo šole.

Naši dopisi.

Iz Železnikov, 9. februvarija. (Podpora.) Da nemudoma vstrežem željam nekega tukajšnjega jako zvedenega gosp. pisatelja, ki me je hotel smešiti s tem, ker je v svojem dopisu od tod v „Slovencu“ št. 30 med drugim izrazil „upanje, da se bodo tudi pri nas zboljšale razmere, in da bode neki tukajšnji dopisnik imel zanimivejše predmete za svoje dopise, kakor le vreme in sneg“, naj mu bode povedano. da je moj dopis v v 4. listu „Novic“ vendar le imel kolikor toliko vgoden vspeh. Neki neimenovani gospod dobrotnik iz Ljubljane je namreč poslal tukajšnjemu županstvu 10 gld. za razdelitev med one kovaške rodbine, ki so vsled zmrzave v naj večji bedi. Po zaslišanji in porazumljenji z gg. delodajalci bode danes g. župan razdelil to podporo tako, da dobi 20 siromakov po 50 kr. Izrečena naj bo za to neimenovanemu gosp. dobrotniku v imenu županstva in obdarovancev najtoplejša zahvala, ter tisočkratni „Bog plačaj!“

Kako omenjeni „Slovenčevi“ gosp. dopisnik tukajšnje razmere slabo pozna, in na koga more opirati on svoje upe, da se bodo taiste zboljšale, (kar bi pač vsi stanovniki od prvega do zadnjega z največjem veseljem pozdravili.) poročati hočem o priliki. L.

Iz Ljubljane. — C. kr. deželna vlada v Ljubljani poslala je trgovski in obrtnijski zbornici oglas tržaškega mestnega magistrata, da so se v vaseh Opčina in Bazovica, v tržaški okolici dovolili mesečni semnji. Ti vrstili se bodo v sledečem redu in sicer: Na Opčini bode semenj vsakega 20 januarja, marcija, maja, julija, septembra in novembra; v Bazovici pa vsakega 20. februvarija, aprila, junija, avgusta, oktobra in decembra. Ko bi se pa primerilo, da bi prišel tak semenj na nedeljo ali kak praznik, vršil se bode prvi nedelji ali prazniku sledeči delavnik. Na teh semnjih prodajala se bo vsakovrstna živina in različno drugo blago, kakor na pr. manufakturno blago, obleka, hišna in gospodarska oprava, sploh vse, kakor je na enakih semnjih navada.

— **Razpust državnega zbora.** Brž po razpustu državnega zbora poročalo se je raznim časnikom, da *gospod Karol grof Hohenwart ne bode več kandidiral za državni zbor. Ali zdaj pa iz najzanesljivega vira lahko poročamo, da g. Karol grof Hohenwart kandidira in da se je uže mnogo občinskih zastopnikov in tudi drugih iz volilnega okraja Kranj, Kamnik, Radoljica izreklo, da hote zopet svojega starega poslanca v državni zbor voliti. Ker se tudi grof Hohenwart nadja, da bode zopet v tej skupini izvoljen, se tedaj želje volilcev in njegove strinjajo in nadjati se je, da bode enoglasno izvoljen.* Ker i volilnih okrajev bivših državnih poslancev: deželnega glavarja dr. Poklukarja, prof. Šuklje-ja kanonika Kluna, dr. Ferjančič-a in Viljema Pfeifer-ja, dohajajo ugodna poročila, se smemo nadjati da bomo tudi v prihodnjem državnem zboru imeli za zastopnike stare izkušene može. In če se posreči dobiti tudi za mesto ljubljansko in volilni okraj Kočevje Žužemperk-Trebnje-Mokronog-Radeče zanesljiva, delavna in za blagor našega naroda vneta poslanca se sme naš narod zanašati na svoje zastopnike in je tudi lahko preverjen, da bodo vselej imeli njega koristi pred očmi. Bog daj, da bi se te želje vresničile! Za zadnji okraj imenovalo se je dotlej mnogo kandidatov, ali kakor se nam poroča, *ne misli grof Hohenwart kandidirati v tem okraji,* kandirata pa kočevski c. kr. okrajni glavar dr pl. Thoman in pa c. kr. deželnega sodišča svetnik v Celovci Jakob Hren. Za prvega se potegujejo nemški kočevci, drugi se pa trudi, da bi si vsaj Slovence pridobil. Da prvi ne bode dobil zadostno število glasov, mislimo, da nikdo ne dvomi, al se bode drugemu posrečilo ljudi zopet tako prepričati, kakor se je to posrečilo pri zadnjih državnozborskih volitvah, pa dvomimo.

— **Pustni ponedeljek** popoludne je bil pri gospodu deželnem predsedniku baronu Winklerju sijajen obed, katerega so se udeležili načelniki vojaških, civilnih in avtonomnih oblastev ter mnogi duhovni dostojanstveniki.

— **V Novem Mestu** je umrl poštar in grajščak gospod Jelovšek vitez Fichtenau. Pokojnik je bil značajen in vedno odločen narodnjak. Blag mu spomin!

— **Iz Novega Sada.** Urednika Tomica, ki je lani umoril urednika dr. Dimitrijevica, obsodilo je vr. sodišče v dosmrtno ječo.

— **Solnoka na Ogerskem.** Volkovi so pojedli nad 20 kmetov. Ostale so le noge v čevljih. Oblastvo bo napravilo gonjo na to zverjad.

— **Natančnejša poročila** iz mesta Oporto na Portugalskem potrjujejo, da je bila zadnjič omenjena vojaška vstaja jako nevarna. Nastala pa je vsled tega, ker so bili podčastniki nezadovoljni z naredbami vojnega ministerstva, republičani pa so porabili to nejevoljo in hujskali. Mislili so, da se bodo po vsej deželi uprli. Ali ni se jim posrečilo. Veliko jih niso mogli pregovoriti, vlada pa je tudi brzo ravnala. Zatrla je najprvo radikalne časnike, ki so bili polni psovek do kraljestva, razpustila republičanska društva in oznanila preki sod. Pozaprli so jih uže precej. Prijeli so enega zdravnika, bivšega poslanca, ki je dal denarja za vstajo, enega profesorja, časnikarja in bivšega poslanca. Oba naj bi bila uda začasne nove vlade v Oporto. Zarota je bila osnovana po raznih krajih v deželi. Iz Oporto bi bili naznanili v 18 mest, kedaj naj se vzdignejo. Ali dotične telegrame se je posrečilo ustaviti, in tako so se spuntali samo Oporčani.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Princ Alois Lichtenstein je dne 7 t. m. imel govor v Hernalsu kot tamošnji kandidat. Izjavil je, da pripoznava krščanski socijalizem, potem, da protisemitizem ni plemensko sovraštvo. On tudi zahteva splošno volilno pravico, da bodo delavci mogli zastopati svoje koristi.

V nedeljo so se zbrali skoraj vsi nemški levičarji na posvetovanje. Vsi govorniki so poudarjali, da treba vsaj stranki trdne enote zveze. Soglasno so vsprejeli volilni sklic, v katerem izrekajo, da bode le tedaj mogoče uspešno braniti nemškega plemena narodno korist in veljavo v javnem življenji, ako bodo nemški poslanci vseh dežel združeni v eno veliko stranko. Edinost stranke da je prvi pogoj, da Nemci zopet postanejo vplivni v politiki. Vrhu tega izražajo veselje, da se na bolje obrača, vendar se mora odločno na bolje obrniti. Nemci nočejo kratiti narodnega razvoja nenemškim narodnostim, ne morajo pa dopuščati reči, ki se ne ujemajo z enotno državno upravo. Oni žele, da se skoraj reši narodnostno vprašanje in se začno uspešne preosnove pri katerih jim bode sodelovanje drugih strank in skupin le prijetno. Radi bodo podpirali vlado, kateri avstrijska država ideja nad vse drugo, katera ne more v upravi narodnih strankarskih vplivov ter se ozira na opravičeno stališče Nemcov.

Zadnjič smo poročali, da finančni minister dr. Dunajevski ostane, ali nenadoma je šel v pokoj v veliko škodo državi in slovanstvu. Na njegovo mesto je prišel dr. Steinbach, ki je bil dosedaj sekcijski načelnik v pravosodnem ministerstvu. Cesar je odlikoval dr. Dunajevskega za njegove zasluge s Štefanovim redom in ga imenoval za dosmrtnega uda gosposke zbornice. „Politik“ meni, da je dr. Dunajevski odstopil vsled državnih razmer, ki zahtevajo, da se vlada polagoma približuje levici. Sedaj ko je vstopil dr. Steinbach v Taaffejevo ministerstvo, postalo je to, kar so levičarji tolikokrat in dosledno želeli, uradniško ministerstvo. Dalje piše: Cesarjevo ročno pismo je polno hvale za domoljubno požrtvovalnost dr. Dunajevskega, in istina je da je on finance in kredit državni zopet spravil v red in uravnal državno gospodarstvo vkljub velikanskim

žrtvam za vojstvo. Tudi „Tirolski glasi“ proslavljajo Dunajevskega kot najboljšega finančnega ministra, kar jih je bilo v Avstriji novejši čas. Enako ga hvalijo tudi drugi nemski listi. „Fremdenblatt“ piše: Dunajevskega zasluge za državo so tolike, da jih ni treba posebe poudarjati. Cesarjevo ročno pismo jih priznava popolnoma in do cela. Finančni minister odhaja iz ministerstva v popolni milosti cesarjevi in z nenavadnim priznavanjem svojega delovanja na polji finančne uprave. — Novi finančni minister dr. Emil Steinbach je odličen uradnik, mož jako izkušen in teoretično zelo izobražen. Uže dolgo časa je bil vladi svetovalec v vseh pravnih rečeh, naj so se tikale te ali one stroke, in v državnem zboru so ga poslanci kot vladnega zastopnika vedno pazljivo poslušali in priznali njegovo strokovnjaštvo. Socijalnopolitične predloge vladne so delo njegovih rok. „Linzer Volksblatt“ meni, da mu konservativci lahko popolnoma zaupajo, ker je uže kot uradnik v pravosodnem ministerstvu poganjal se za socijalno reformo koristno ljudstvu. — V soboto se je poslovil dr. Dunajevski in izročil urad novemu finančnemu ministru dr. Steinbachu.

Trst. Dr. Peter Tomazin, ki je bil dosedaj profesor verstva na državni realki v Trstu, premeščen je na državno gimnazijo v Trstu kot učitelj verstva.

Knez Črnogorski je ta ponedeljek dopoludne pripeljal se iz Benetek v Trst. Opoludne ga je obiskal namestnik Rinaldini, popoludne pa je knez pri njem oddal svojo karto. Še ta dan se je odpeljal preko Reke u Kotor.

Maribor. — Na shodu slovenskih zaupnih mož zjedinili so se za naslednje kandidate za državni zbor: za kmetsko skupino celjsko gosp. Mihael Vošnjak, za ptujsko gosp. kanonik dr. Gregorec, za mariborsko gosp. deželni poslanec Franc Robič, za mestno skupino Celje gosp. Dr. Sernec, za mestno skupino Maribor gosp. dr. Dečko.

Gorica. — Političnо društvo „Sloga“ priporoča za kandidate za državni zbor naslednje gospode: za veliko posestvo grofa Alfreda Coronini-ja, za mesta in trgovsko in obrtniško zbornici v Gorici deželnega poslanca grofa Frana Coronini-ja, za kmetske občine Gorica, Tolmin, Sežana i. t. d. Dr. Antona Gregorčiča ain za kmetske občine Gradiška i. t. d. prošta Andrej Jordana.

Pariz. — Zbornica je sklenila zakon, ki določuje za ženske in otroke, delajoče po fabrikah, po 10 ur dela na dan in en dan počitka v tednu.

Indirektnih davkov in iz monopolov je došlo januvarija meseca 1891. l. $2^1/_2$ milijona frankov več, nego je bilo proračunjeno, in 13 milijonov več nego isti mesec 1890. l.

Berolin. — Moltkejev naslednik generalni štabni šef Waldersee je moral odstopiti, ker je bil drugih nazorov nego cesar Viljem II. Sedaj je postal korni poveljnik.

Italijanska. — Časniki pišejo sedaj največ o ministerski krizi in kakšnih ministrov treba, da rešijo Italijo jako slabega finančnega stanja. Radikalci niso sposobni vladati, ker so premalo ustavoverni. Izbirati bode zatorej izmed drugih strank, in sicer odbrati može, ki bodo kos zamotani finančni nalogi in bodo znali zopet poravnati deficit. Dežela neče niti novih doklad niti da se prejšnje povečajo. Ali kako prihraniti 50 do 60 milijonov? Za to treba izkušenih, duhovitih in pogumnih mož.

Iz Madrida. — Pri novih volitvah v zbornico poslansko je bilo izvoljenih 289 vladi prijaznih in 154 nasprotnih poslancev. Med poslednjimi je 89 liberalcev, 25 republičanov in 7 karlistov. Konservativec Puig je zmagal proti republičanskemu kandidatu Salmeronu s 589 glasovi večine. Zato so bili liberalci jako nejevoljni in razburjeni. Počili sta celo dve petardi. Vojaštvo je moralo skrbeti za mir in red.

Na Angleškem so katoličani po dolgih bojih šele leta 1829. dobili zakonito pravico, da smejo biti voljeni v zbornico in dobivati državne službe razen lordkanclerske in irske namestniške službe. Gladstone hoče pa, da se odpravijo tudi te izjeme, in zatorej je predlagal v spodnji zbornici „bilo“, po kateri naj bi bili katoličani sposobni tudi za angleško lordkanclersko službo in irsko namestništvo. V svojem dotičnem govoru je poudarjal sivolasi voditelj opozicije, da se bode s tem odpravila krivična in razžaljiva izjema. Katoličani so bili vedno lojalni, in zato jih zbornica ne sme prezirati. Sedanji notranji minister Matthews je katolik, in nihče se ni nikdar še nad tem izpotikal. Ako sme postati lordkancler žid, mohamedanec, budist ali ateist, zakaj naj bi bilo to zabranjeno katoličanu? — Vlada je nasprotovala temu predlogu, ki je tudi propadel pri glasovanji. Zanj je glasovalo 9 liberalnih unionistov in 4 konservativci. Notranji minister Matthews in Hartington nista glasovala. Vlada je dobila 33 glasov večine.

Petrograd. — Nadvojvoda Franc Ferdinand je dospel preteklo soboto v Petrograd. Ruski časniki so ga uže prej prisrčno pozdravljali in pisali o prijateljskih razmerah med Dunajskim in Petrogradskim dvorom. In sedaj piše eden prvih ruskih listov: Obisk presvetlega gospoda nadvojvoda Franca Ferdinanda je znamenje prijateljskih razmer med avstrijsko in rusko dinastijo in porok obče zaželenega miru, ki bode pospeševal dobro sosedstvo obeh držav. — Ruski car je imenoval nadvojvoda imetelja 26. dragonskega polka, kateri bo odslej imel njegovo ime.

V Srednji Ameriki je pa najnovejših poročilih popolnoma mirno.

Odgovorni urednik Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.